

ŽVEJYBOS KONTROLĖ IR TEISĖS AKTŲ VYKDYMAS

Žvejybos kontrolės ir teisės aktų vykdymo tikslas – užtikrinti tinkamą žuvininkystės teisės aktų taikymą ir priversti priversti laikytis šių taisyklių. Šiuo požiūriu valstybės narės, Komisija ir ūkio subjektai dalijasi kompetencijos sritimis ir pareigomis. Šių taisyklių nesilaikančioms valstybėms narėms gali būti taikoma pažeidimo nagrinėjimo procedūra.

TEISINIS PAGRINDAS

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 38–43 straipsniai.

2009 m. lapkričio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009, nustatantis Bendrijos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis, iš dalies keičiantis reglamentus (EB) Nr. 847/96, (EB) Nr. 2371/2002, (EB) Nr. 811/2004, (EB) Nr. 768/2005, (EB) Nr. 2115/2005, (EB) Nr. 2166/2005, (EB) Nr. 388/2006, (EB) Nr. 509/2007, (EB) Nr. 676/2007, (EB) Nr. 1098/2007, (EB) Nr. 1300/2008, (EB) Nr. 1342/2008 ir panaikinantys reglamentus (EEB) Nr. 2847/93, (EB) Nr. 1627/94 ir (EB) Nr. 1966/2006. Šis reglamentas iš dalies pakeistas 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos ir 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 2015/812 dėl įpareigojimo iškrauti visą laimikį.

2011 m. balandžio 8 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 404/2011, kuriuo nustatomos išsamios minėto Tarybos reglamento įgyvendinimo taisyklės, iš dalies pakeistas 2015 m. spalio 28 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 2015/962.

2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1626, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 768/2005, įsteigiantis Bendrijos žuvininkystės kontrolės agentūrą

TIKSLAI

Įgyvendinant kontrolės politiką siekiama užtikrinti, kad:

- būtų sugaunamas tik leidžiamas žuvies kiekis ir būtų renkami žuvininkystės valdymui reikalingi duomenys;
- valstybės narės ir Komisija laiku atliktų savo atitinkamus vaidmenis;
- taisyklės būtų taikomos visai žvejybai ir visoje ES būtų nustatytos suderintos sankcijos;
- būtų užtikrintas atsekamumas visoje tiekimo grandinėje „nuo tinklo iki lėkštės“.

Atsakomybė priimti priemones tenka Sąjungai, o valstybės narės yra atsakingos už tų priemonių įgyvendinimą ir sankcijų taikymą, jeigu pažeidimai padaromi jų jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje.

LAIMĖJIMAI

Dabartinė sistema nustatyta Kontrolės reglamente, kuris įsigaliojo 2010 m. sausio 1 d. ir pagal kurį iš esmės modernizuotas ES požiūris į žuvininkystės kontrolę. Visų pirma, pagal jį sistema suderinta su griežtomis priemonėmis, kurias ES priėmė 2008 m. siekdama kovoti su neteisėta žvegyba. Vėlesnės bendros žuvininkystės politikos (BŽP) reformos (pradedant Reglamentu (EB) Nr. 371/2002 ir baigiant Reglamentu (ES) Nr. 1380/2013) taip pat lėmė naujų pokyčių, kuriais siekiama pašalinti senus trūkumus. Priemonės ilgainiui apėmė toliau nurodytus aspektus.

a. Glaudesnis bendradarbiavimas užtikrinant teisės aktų vykdymą ir kuriant Bendrą tikrinimo struktūrą (BTS), užtikrinančią ES ir nacionalinių tikrinimo ir stebėjimo išteklių telkimą per Europos žuvininkystės kontrolės agentūrą (EŽKA, žr. toliau)

b. Laipsniškas aiškesnis žuvininkystės sektoriaus subjektų kompetencijos nustatymas

- Valstybės narės atsakingos už BŽP taisyklių įgyvendinimą savo teritorijoje bei savo vandenyse ir už tai, kad minėtų taisyklių laikytųsi su jų vėliava už šių vandenų ribų plaukiojantys laivai.
- Komisija turi užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų savo pareigas vienodai teisingai ir veiksmingai. Ji reguliariai Parlamentui ir Tarybai rengia savo veiklos, kuria siekiama užtikrinti, kad valstybės narės taikytų BŽP taisykles, vertinimo ataskaitą.
- Ūkio subjektai, dalyvaujantys bet kokioje žuvininkystės veikloje, pradedant žvegyba ir baigiant rinkodara, gabenimu ir perdirbimu, kiekvienu gamybos etapu turi laikytis valstybės vidaus teisės normų.

c. Geresnis taisyklių laikymasis ir labiau suderintas jų taikymas

Kadangi valstybių narių taikomos sankcijos skyrėsi ir tai trukdė pasiekti vienodą bendrą įgyvendinimo lygį, Komisija dabar sudaro BŽP atitikties vertinimo suvestinę siekiant padėti pagerinti taisyklių laikymąsi, informuojant visuomenę apie valstybių narių kontrolės ir teisės aktų vykdymo veiklos rezultatus.

Didelių pažeidimų sąrašas atsirado kaip pagrindas nacionalinėje teisėje taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas: nuo 2012 m. valstybės narės, išduodamos licencijas konkreitiems laivams, privalo taikyti taškų už didelius pažeidimus sistemą, kuri turėtų apimti ir laivų kapitonus.

d. Šiuo metu patikrinimai vykdomi visais grandinės etapais.

Žvegybos laivai negali išplaukti iš uosto be žvegybos licencijos. Gabenant žuvį visada turi būti pateikta informacija, įrodanti, kad žuvis sugauta teisėtai. Ši sistema taikoma visai žvegybos veiklai ES vandenyse ir visiems ES žvegybos laivams bei ES piliečiams neatsižvelgiant į jų žvegybos vietą. Ji taip pat taikoma pažeidžiamų žuvų išteklių mėgėjų

žvejybai ir akvakultūrai tiek, kiek joms taikomos ES lygmens taisyklės, pavyzdžiui, ungurių žvejybai ar tam tikrai mėgėjų paprastojo tuno žvejybai.

e. Stebėjimui ir kontrolei vykdyti taikomos šiuolaikinės technologijos laipsniškai papildomos tradiciniais patikrinimais.

Dabar tai apima elektroninę duomenų perdavimo sistemą (EDPS arba elektroninį laivo žurnalą), naudojamą sužvejojant, iškrautam, parduotam laimikiui registruoti ir kt. bei šiuos duomenis valstybėms narėms pranešti.

Valstybėms narėms suteikti įgaliojimai keisti duomenimis apie žvejybos veiklą (žvejybos žurnalais, perkrovimo deklaracijomis, iškrovimo deklaracijomis ir kt.). Visų pirma, tais atvejais, kai valstybės narės vykdo žvejybos veiklą kitos valstybės narės vandenyse, paprašius jai vėliavos valstybė narė privalo perduoti privalomus duomenis. Ši informacija privali būti užfiksuota, saugiau saugoma ir prieinama visoms valstybėms narėms. Be to, keitimosi duomenimis ir jų perdavimo formatas yra paremtas Jungtinių Tautų Prekybos lengvinimo ir elektroninio verslo centro (UN/CEFACT) standartu P1000.

Laivų stebėjimo sistema (LSS) yra palydovinio ryšio sistema, per kurią reguliariai teikiami laivų buvimo vietos, kurso ir greičio duomenys (abi sistemos dabar privalomos ilgesniams kaip 12 m ilgio laivams). Tokio paties dydžio ES vandenyse esantys ne ES laivai privalo turėti įrengtą veikiančią palydovinę padėties nustatymo įrangą. Automatinio identifikavimo sistema (AIS) yra automatinė nenutrūkstanto veikimo laivų identifikavimo ir stebėjimo sistema, kuri naudojama jūrų saugumui ir saugai užtikrinti ir kuri palaipsniui diegiama visuose ilgesniuose kaip 15 m ilgio ES žvejybos laivuose.

EUROPOS ŽUVININKYSTĖS KONTROLĖS AGENTŪRA (EŽKA)

Ši agentūra įsteigta 2005 m. kaip pagrindinė įstaiga, kurios tikslas – pagerinti BŽP taisyklių laikymąsi. Ji padėjo geriau užtikrinti vienodą ir veiksmingą teisės aktų vykdymą sutelkiant ES ir valstybių narių žvejybos veiklos kontrolės, tikrinimo ir stebėjimo priemones ir jas koordinuojant (pagal jungtinės veiklos planus (JVP), kurie yra jos pagrindinė priemonė). Agentūra kontroliuoja ilgesnius kaip 12 m ilgio laivus^[1]. Šis veiklos koordinavimas, kuris yra pagrindinė agentūros užduotis, padėjo įveikti vykdymo trūkumus, atsiradusius dėl valstybių narių kontrolės sistemų priemonių ir prioritetų skirtumų.

Priėmus Reglamentą (EB) Nr. 1224/2009, agentūrai suteikti nauji įgaliojimai siekiant padidinti jos efektyvumą. Jos veikla finansuojama iš trijų šaltinių: Bendrijos biudžeto, mokesčio už valstybėms narėms suteiktas paslaugas ir pajamų už leidinius, mokymą ir kitas agentūros teikiamas paslaugas.

Prieš 2014 m. paskelbiant naują reformuotą BŽP, EŽKA daugiausia dėmesio skyrė naujai tvarkai, pagal kurią siekiama didinti teisės aktų laikymosi kultūrą ir sudaryti vienodas sąlygas visame žuvininkystės sektoriuje. Specialios priemonės, kurios sudarys sąlygas naujam postūmiui siekiant šio tikslo, apima toliau išvardytus dalykus.

— Regioniniai jungtinės veiklos planai (JVP) – tai priemonė, kuria pasinaudodama agentūra organizuoja nacionalinių žmoniškųjų ir materialinių kontrolės ir tikrinimo

[1]OL L 343, 2009 12 22, p. 9.

priemonių, kurias sutelkė valstybės narės, panaudojimą. JVP skatina ekonomiškai efektyvų koordinuotą valstybių narių žmogiškųjų ir materialinių išteklių naudojimą, agentūra pradėjo plėsti JVP taikymo sritį, siekdama įtraukti regioninius ir mišriosios žvejybos jungtinės veiklos planus (Žvejybos šiaurės rytų Atlante komisija (NEAFC), Žvejybos šiaurės vakarų Atlante organizacija (NAFO) ir pelaginių rūšių žuvų žvejyba vakarų vandenyse). EŽKA artimiausiu metu numato šiuos planus taikyti ir regioninei, mišriajai bei nuolatinei žvejybai.

- Išmetimo į jūrą draudimo kontrolės strategijos – visų pirma jos turėtų būti įgyvendinamos pasitelkiant regioninius JVP, kai sudaroma galimybė strateginius sprendimus priimti iniciatyvinės grupės lygmeniu, o EŽKA padės jas veiksmingai stebėti. Atsižvelgiant į žvejybos ypatumus bus taikomi skirtingi metodai ir bus naudojamos ir bandomos turimos priemonės. Tai itin svarbu naujai BŽP.
- Išlaidų efektyvumo ir atitikties vertinimo tikslinės grupės – dviejų tikslinių grupių sukūrimas siekiant įvertinti kontrolės operacijų išlaidų efektyvumą ir atitiktį.
- Pagrindinė mokymo programa – pagrindinė valstybių narių žuvininkystės inspekcijų personalo mokymo programa pirmą kartą prisidės prie BŽP ir padės ją vienodai taikyti.
- EŽKA IRT sistemos – sukurtos taip, kad papildytų skirtingas nacionalines sistemas. Tai yra unikalios sistemos, kurias sukūrė agentūra ir kuriomis gali naudotis valstybės narės siekiant padėti vykdyti BŽP kontrolę ES lygmeniu. Šios elektroninės priemonės sudaro galimybę nuolat realiuoju laiku keistis duomenimis ir žiniomis tuo pačiu metu apribojant galimybes manipuliuoti informacija ir padedant pažaboti reikalavimų neatitinkantį elgesį.

Nuo 2016 m. spalio mėn. pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/1624, kuriuo įsteigiamos Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos, į EŽKA užduotis taip pat įtrauktas bendradarbiavimas su Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgomis ir Europos jūrų saugumo agentūra, kiekvienai jų veikiant pagal savo įgaliojimus, siekiant padidinti pakrančių apsaugos funkcijų vykdymo efektyvumą^[2]. Šiuo bendradarbiavimu remiamos nacionalinės institucijos, teikiant bendro informavimo, stebėjimo ir mokymų paslaugas ir planuojant ir įgyvendinant įvairios paskirties operacijas jūrų stebėjimo srityje.

Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos savo ruožtu siekia, be kitų savo pareigų, užtikrinti informacijos, svarbios žuvininkystės kontrolei, taršos aptikimui ir jūrų laivininkystės teisės aktų laikymosi užtikrinimui, rinkimą ir dalijimąsi ja.

Europos jūrų saugumo agentūra Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgoms ir Europos žuvininkystės kontrolės agentūrai teikia integruotas jūrų paslaugas, paremtas pranešimų iš laivų sistemomis (pvz., VMS) ir kitomis stebėsenos priemonėmis. Šios informavimo paslaugos apima laivų aptikimą, identifikavimą ir sekimą, išvykimo taškų stebėseną ir anomalijų aptikimą, o tai taip pat palengvina neteisėtos, nedeklaruojamos ir neregamentuojamos (NNN) žvejybos nustatymą.

[2]Pakrančių apsaugos funkcijos gali apimti saugią laivybą, saugumą, paiešką ir gelbėjimą, sienų kontrolę, žuvininkystės kontrolę, bendrąją teisėsaugą ir aplinkos apsaugą.

Svarbus žingsnis kovoje su NNN žvejyba buvo žengtas 2016 m. birželio mėn., kai įsigaliojo Susitarimas dėl uosto valstybės priemonių (PSMA), kurį nuo 2009 m. skatina Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO) ir kurį pasirašė daugiau nei 30 šalių, įskaitant ES savo 28 valstybių narių vardu. Susitarimas dėl uosto valstybės priemonių yra pirmasis tarptautinis susitarimas, kuriame dėmesys yra skirtas būtent neteisėtai žvejybai ir kuriuo nustatomi reikalavimai, kurių privalo laikytis užsienio žvejybos laivai, ir uosto valstybių veiksmai, kurie taikomi tiems laivams, kaip išankstinė sąlyga naudotis uostais uosto valstybėje. Tai apima išankstinius pranešimus apie įplaukimą į uostą, naudojimąsi paskirtaisiais uostais, įplaukimo į uostą ir žuvų iškrovimo apribojimus, reikalavimus dėl dokumentų ir uosto inspekcijas, taip pat susijusias priemones, pvz., įtraukimą į NNN žvejybą vykdžiusių laivų sąrašą, su prekyba susijusias priemones ir sankcijas.

NAUJO ĮPAREIGOJIMO IŠKRAUTI VISĄ LAIMIKĮ ĮGYVENDINIMAS

Nuo 2014 m. į bendrą žuvininkystės politiką yra įtrauktas įpareigojimas iškrauti visą sužvejotą laimikį ir taip palaipsniui nuo 2015 m. panaikinama švaistymo praktika, kai tinkama parduoti žuvis išmetama atgal į jūrą. Bendros žuvininkystės politikos reglamente, kurį iš dalies pakeitė 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2015/812 dėl įpareigojimo iškrauti visą laimikį, nustatomos įvairios techninės išteklių išsaugojimo priemonės (žvejų žvejybos būdai ir vietos, išsamesnė informacija apie naudojamų rūšių žvejybos įrangą, uždaros teritorijos ir kitos jūrų aplinkos apsaugos priemonės). Dabartiniame Kontrolės reglamente atsižvelgiama į įpareigojimą iškrauti visą laimikį, įskaitant informacijos pranešimą ir laimikio laikymą reglamentuojančias nuostatas, taip pat tai, kad nustatytos taisyklės, reglamentuojančios nuotolinio elektroninio stebėjimo sistemų naudojimą ir stebėtojų laivuose gabenimą siekiant stebėti atitiktį.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Nuo tada, kai buvo priimta Lisabonos sutartis, Parlamentas yra viena iš teisėkūros institucijų pagal įprastą teisėkūros procedūrą ir atlieka pagrindinį vaidmenį nustatant BŽP ir jos Kontrolės reglamentą.

Jo Žuvininkystės komitetas (PECH) prižiūri politikos kontrolės ir vykdymo užtikrinimo priemones, kadangi veiksmingas ir nediskriminacinis taisyklių įgyvendinimas turi būti vienas iš pagrindinių BŽP ramsčių, o taisyklių laikymasis ir nuoseklus požiūris į kontrolę yra geriausias būdas ilginiui apsaugoti žvejybos sektoriaus interesus. Todėl, pripažindamas, kad esama didelių Kontrolės reglamento taikymo valstybėse narėse skirtumų, 2016 m. spalio 25 d. Parlamentas priėmė [rezoliuciją](#) „Kaip suvienodinti žuvininkystės kontrolę Europoje?“. Be kitų, pateikiamos tokios rekomendacijos, kaip užtikrinti žuvininkystės teisės aktų laikymąsi ir vienodą kontrolės praktiką: pagerinti valstybių narių bendradarbiavimą keičiantis inspektoriais, kontrolės metodais ir duomenimis; EŽKA suteikti didesnius įgaliojimus ir daugiau išteklių; įgyvendinti vienodą žuvininkystės inspektorių mokymo programą; Sąjungoje standartizuoti kontrolės procedūras ir sankcijas ir nustatyti geriausios praktikos nustatymo mechanizmus, kad būtų geriau laikomasi teisės aktų. 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamentas priėmė

[rezoliucija](#) dėl kontrolės priemonių, kurias naudojant nustatoma, ar žuvininkystės produktai atitinka patekimo į ES rinką kriterijus, įgyvendinimo.

Parlamentas taip pat peržiūri EŽKA metinę ataskaitą ir patvirtina jos biudžeto įvykdymą.

PECH komiteto užsakymu atlikti tyrimai:

- [Baudos taškų sistemos socialinis ir ekonominis poveikis \(angl. Social and Economic Impact of the Penalty Point System\)\(2016 m.\)](#);
- [BŽP: pažeidimo procedūros ir taikomos sankcijos Europos Sąjungoje \(angl. The CFP – Infringement Procedures and Imposed Sanctions throughout the EU\) \(2014 m.\)](#);
- [Neteisėta, nedeklaruojama ir neregamentuojama žvejyba:sankcijos Europos Sąjungoje \(angl. Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: Sanctions in the EU\)](#).

Priit Ojamaa
05/2019

